

O Unii výtvarných umělců České republiky, o její webové stránce, o rejstřících a o některých významných činnostech 2004

Text zpracovaný pro oborové setkání muzeí umění (galerií) v Plzni u příležitosti IV. bienále kresby Plzeň 2004

„60. - 90. léta v českém výtvarném umění, zejména v kresbě“

5. 11. 2004

Oskar Brůža Mezinárodní výtvarné organizace, jejich význam a možnosti

Název mého příspěvku byl pořadatelem tohoto oborového setkání odvozen ze skutečnosti, že IV. mezinárodní bienále kresby Plzeň 2004 bylo konáno pod záštitou evropského výboru mezinárodní organizace výtvarných umělců. A u toho bych měl začít - ale nezačnu. Abych dobře využil chvílky, kterou mám k dispozici, vzal jsem za základ svého vystoupení naši sice veřejně přístupnou, ale troufám si říci, že málo využívanou webovou stránku.

Stránka www.uvucr.cz poskytuje především údaje o struktuře Unie výtvarných umělců České republiky. Jde o střešní profesní organizaci (občanské sdružení), jehož základem jsou členské organizace - spolky. Přehled spolků je k dispozici ve třech podobách - chronologicky, místně a oborově. Předpokládám, že na území své působnosti jsou muzea umění - galerie s těmito spolky v kontaktu, byl bych však vám - jako představitelům dokumentačních institucí - vděčen, kdybyste věnovali pozornost skutečnosti, že tyto spolky nemají dnes většinou sílu dokonale administrativně zajišťovat vlastní dokumentaci; s obtížemi zvládají vedení účetnictví. Ze zákona by sice jejich dokumentace měla skončit v příslušném archívu, ale s pravděpodobností hraničící s jistotou mohu tvrdit, že skončí u posledního aktivního předsedy a později ve sběru. Proto bych považoval za vhodné, aby se vaše instituce ujaly i ochrany těch trosek dokumentů o výtvarných akcích, které spolky za uplynulých čtrnáct let své činnosti ještě mají k dispozici. Dokumentace výstav, sympozií a jiných výtvarných akcí je jedním ze styčných bodů mezi profesními sdruženími a dokumentačními ústavy a pracovníci galerií nám v tom mohou pomoci.

Naše webová stránka obsahuje informace určené pro výtvarné umělce i pro veřejnost. Pro veřejnost je cenný Rejstřík profesionálních výtvarných umělců činných na území České republiky a Rejstřík dědiců majetkových práv k autorským dílům.

První ze zmíněných rejstříků zahrnuje profesionální výtvarné umělce, kteří se vědomě ke své profesi touto cestou hlásí. Tím se náš rejstřík liší od slovníků, jak je koncipuje Společnost pro současné umění (SCA, Ostrava) nebo Výtvarné centrum Chagall (Ostrava). Žel, takto se k profesi hlásí jen asi polovina z odhadovaného počtu činných výtvarných umělců; chybí v něm značná část „etablovaných“ umělců, umělců působících na vysokých školách nebo umělců v jinak „prominentním“ postavení. Tento - z jistého pohledu - nedostatek kolegiality lze v dané chvíli patrně pouze brát na vědomí. Přesto se o stálé udržování, doplňování a rozšiřování rejstříku nepřestáváme starat.

Druhý rejstřík (>dědicové<) je nesporně potřebný z hlediska uplatňování reprodukčních práv a práv z užití děl; těžko se však buduje, protože okruh dědiců je obtížné „zevnitř“ našeho systému účinně oslovit. Ku pomoci je nám jednak archiv bývalých uměleckých tvůrčích svazů, jednak intuice a pátrání formou dotazu mezi našimi členy nebo v různých institucích. Tady vidím druhý styčný bod se specializovanými muzei umění - spolupráci při budování tohoto rejstříku.

Třetím styčným bodem je sám Rejstřík profesionálních výtvarných umělců činných na území ČR - podíváme-li se na pravidla zápisu, stojí v nich, že v rejstříku mohou být automaticky zapsáni členové spolků UVU ČR, absolventi vysokých škol, členové partnerských profesních organizací, členové vyjmenovaných profesních spolků stojících mimo UVU ČR, vítězové soutěží Design centra České republiky a také umělci, jejichž díla byla zařazena do sbírek bývalých státních galerií. Seznam těchto galerií se snažíme aktualizovat a budeme vám vděčni, upozorníte-li nás na případné chyby.

Z předešlého vysvítá, že naše webová stránka může být určitým okruhem příjemců užívána jako zárodek portálu o výtvarném umění. Odkazy na webové stránky muzeí umění máme na naší stránce již umístěny. Uvítali bychom, kdyby pro lepší informovanost návštěvníků vašich stránek byly buď bez formalit, raději však na základě jednoduchých smluv o partnerství s námi uvedeny odkazy na UVU ČR a na námi vedené rejstříky také na vašich webových stránkách. Protihodnotou bude bezplatný přístup k informacím, které jinak UVU ČR poskytuje za úplat. Domnívám se, že společným úsilím je možné zejména rejstřík dědiců podstatně rozšířit.

Jestliže muzea umění můžeme pokládat za své partnery, pak nám citelně chybí partner z oblasti prodeje uměleckých děl - nějaká asociace prodejních galerií. Asi dvacíťka předních galerií sice pořádá v Praze v Mánesu svůj veletrh, ale o situaci žijících výtvarných umělců na trhu to mnoho nevypovídá; tento partner nám chybí zejména při

podávání všech návrhů týkajících se daňových záležitostí apod.

Naše webová stránka obsahuje také informace o autorském právu a o ochraně autorských práv i o naší partnerské organizaci - Ochranné organizaci autorské (OOA-S). Společně připravujeme jakýsi návrat k pravidelným vzdělávacím cyklům s touto tematikou. Tyto semináře bychom chtěli pořádat ve všech regionech ve spolupráci se spolky, muzei umění a uměleckými školami. Pozváni budou i galeristé (prodejci), zaměstnanci měst a obcí a další uživatelé.

Závěrem se vrátím k té části našich webových stránek, která se týká mezinárodních organizací. Je to především UNESCO, které soustavně, ale s periodicitou sobě vlastní (15 až 20 let) sleduje vývoj postavení umělce, nyní dokonce projektem světové observatoře pro sledování sociálního postavení umělců.

Naší hlavní organizací, která je nevládní a snaží se udržet jistý druh vztahu k UNESCO je IAA (International Association of Art). Je tvořena úhrnem národních organizací - národním výborem IAA v ČR je UVU ČR.

IAA je organizací světovou se všemi přednostmi i problémy, které takové organizace mají. Jednou z předností je distribuce mezinárodní identifikační karty profesionálního výtvarného umělce. Před časem jsme spolu s průvodním dopisem MK ČR oslovili všechny státní galerie s žádostí, aby tyto průkazy akceptovaly a držitelům byl umožněn volný vstup. Dnes některé galerie umožňují vstup volný, některé žádají redukováné vstupné. Ani ve světě není praxe jednotná, za volný vstup pro naše členy i pro naše kolegy ze zahraničí se velice přimlouvám, protože návštěva profesionálního výtvarného umělce je především návštěvou studijní. Údaje o platnosti identifikační karty IAA by měly být uváděny na webových stránkách galerie a na pokladnách.

Jinou předností mezinárodní organizace je fakt, že se profesionální umělci mohou v zahraničí obrátit s žádostí o elementární pomoc na partnerské organizace. Totéž se snažíme zajistit i u nás.

Záporem světové organizace je různorodost problémů jednotlivých kontinentů; často nesouměřitelná jsou již sama kritéria profesionality aj. Proto byl změnou stanov umožněn (ne vynucován) vznik regionálních výborů IAA - a i my máme zásluhu na tom, že základy evropského výboru IAA byly položeny v Plzni a v Bratislavě a vznik pak byl dokončen v Heidelbergu a v Athénách.

První řádná konference IAA - Evropa se konala v roce 2003 ve Vilniusu. Tam bylo rozhodnuto, že se naše organizace zaměří nejen na řešení svých vnitřních problémů, ale i na svou prezentaci širší veřejnosti. Členské organizace byly vyzvány, aby vytypovaly významné akce, které by se mohly konat pod záštitou IAA - Evropa. Stojí za zmínku - a je ke cti naší organizace - že právě plzeňské bienále kresby bylo první akcí tohoto druhu. Samozřejmě zásluhou mnohaletého úsilí jedné naší členské organizace - Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti; pohříchu jediné, které se takové dílo po čtrnácti letech svobodné organizace

výtvarné činnosti podařilo.

Na devadesát organizací prošlo společenstvím UVU ČR, necelých padesát ji v současné době tvoří - a jenom jediné se to v takovém rozsahu podařilo. Je to úspěch, celkově je to však tuze málo.

UVU ČR nemá v dané chvíli vypracován nějaký hodnotící systém akcí svých spolků. Ze všech kdysi nadějných akcí tak zůstává na úrovni plzeňského bienále snad už jen malířské sympozium Velký formát ve Valticích, které letos zakončilo devátý ročník. Co chybí nebo chybělo, aby i ostatní, také zajímavé akce (např. sympozium smaltu ve Frýdlantu nad Ostravicí, Mail art Ostrava, sochařská sympozia ve dřevě - Brněnský plenér, sympozium ve Žďáru nad Sázavou, sympozia v kameni - Kámen - Kartouzy Brno, Džbán - opuka, nebo mezioborové sympozium v Krnově, Intersalon Asociace jihočeských výtvarníků), tedy co chybí, aby tyto akce překročily lokální charakter? Jistě peníze, ale i takový stupeň spolupráce s příslušnými galeriemi, jakého jsme svědky zde v Plzni; ocenění od výtvarné obce dostala ředitelka Západočeské galerie Jana Potužáková plným právem.

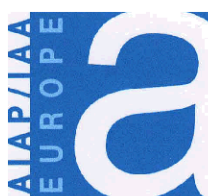
Znakem všech mezinárodních organizací - i naší národní organizace - je dnes nedostatečné finanční zabezpečení a malý zájem o financování našich aktivit z veřejných zdrojů. Jak UVU ČR, tak i naše mezinárodní začlenění je jenom pavoučí sítí, která se lehce trhá a těžce obnovuje. U nás i v cizině se aktivita odvíjí jen od zájmu jednotlivců a od jejich schopnosti tento zájem ze zdrojů svých organizací, výjimečně ze zdrojů vnějších a začasť ze zdrojů vlastních financovat. To je podstatný rozdíl od pevných institucí, jakými jsou např. muzea umění.

Tato křehká síť však na druhé straně skýtá perspektivní možnost kooperace a také vaše podpora, byť jen titulární, se může odrazit v lepší možnosti získávání financí pro naše akce. Doufejme, že plzeňské bienále nezůstane ojedinělým příkladem.

IAA International

IAA Europe

UVU ČR / NC IAA

